

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 2. De eo quod scriptum est: Ad Vesperum demorabitur fletus. Dictum obiter de utilitate lacrymarum. Vesper contemplationem significat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

*Consita cras evellit, & arida
 Concremat igne sata.
 Est tempus, quo belli fulmine
 Victima quisque cadit.
 Est tempus quo sospitat omnia
 Pacis alumna quies.
 Destruit iste superba palatia,
 Diruta at ille struit.
 Nunc manant lacrymarum flumina,
 Nunc dolor omnis abest.
 Omnia sic spatii pertranscunt
 Conglomerata suis.
 Perpetuum nihil est, stabilem gradum
 Nemo sub axe tenet.
 Numina firmant lege adamantina
 Quas posuere vices.*

§. II.

*De eo quod scriptum est, Ad vesperum demorabitur fletus.
 Dicitur obiter de utilitate lacrymarum. Vesper
 contemplationem significat.*

1. ^a **S**apientissimus mortalium fuit, qui distinxit
 tempus flendi & tēpus ridendi. Quod si quæras
 quale tēpus fletui, quale gaudio tribui debeat, jam audi-
 sti (^b) David respondentem, *ad vesperum demorabitur fle-
 tus, & ad matutinum letitia.* Sed cur jubet Propheta ves-
 pere flendum esse? cur non & manè, & meridiè? aut quare
 cum lacrymis claudendus est dies, cum omni tempore
 hilarem datorem diligat Deus? Digna profectò solerti
 disquisitione res ista videtur, estque ejus explicatio ab
 antiquis Patribus petenda, quibus datum est nosse my-
 steria regni Dei. Primus offert sese ultrò (^c) Basilus:
 Vespera, inquit, præsens vita est, qua peccata plangi
 debent: scriptum est enim, (^d) *Beati qui lugent, quo-*

^a Eccles. 3. 4. ^b Psalm. 129. ^c Basil. in ps. 29. ^d Matth. 5. 5.

niam ipsi consolabuntur. Quicumque igitur dies seculi hujus in consummatione jam existentis, & ad occasum tendentis in plorandis peccatis exegerint, hi demū verò illo matutino adveniente gaudebūt. *Nam qui seminant in lacrymis, in gaudio metent.* Concinit (e) Hieronymus: Vespera tota ista vita præsens intelligitur, qua per peccatum Adæ omnes usque in finem seculi gemunt: ad matutinum autem erit lætitia in generali resurrectione. Addo (f) Augustinum quo hujus rei explicatio insignior fiat. Quid est, inquit, vespere demorabitur fletus? Vespera fit, quando sol occidit. Occidit sol ab homine, id est, lux illa justitiæ, præsentia Dei. Idè quando expulsus est Adam, quid dictum est in Genesi? *Cum deambularet Deus in Paradiso.* Ad vesperum deambulabat Deus. Jam ille peccator texerat se intra lignum, nolebat videre faciem Dei, ad quam gaudere consueverat. Occiderat illi Sol justitiæ, non gaudebat ad præsentiam Dei. Diu eris in fletu ô genus humanum, nasceris enim de Adam, & sic est factum. In matutino sperandum est, lætandum est; sed perferendum est modo, & gemendum. (g) Antonius Patavinus Seraphicæ Religionis decus eximium triplicem vesperam esse docet, & triplex matutinum, in quorum quolibet est fletus, & lætitia. Prima vespera fuit Adæ culpa, in qua fuit fletus, cum de paradiso ejectus audire meruit, (h) *In sudore vultus tui vesceris pane tuo:* Primum matutinum fuit Nativitas Jesu Christi (i) *Evangelizo vobis gaudium magnum,* Secunda vespera fuit mors Christi, in qua fuit fletus; (j) *Filiæ Hierusalem nolite flere super me.* Secundum matutinum fuit ipsius resurrectio, in qua fuit lætitia, (k) *Gavisi sunt discipuli viso Domino.* Tertia vespera est in morte cujuslibet hominis, in qua est fletus, (l) *Mortua est Sara, venitque Abraham, ut plangeret.*

e Hieron. in ps. 29. f August. in eund. psalm. g Anton. Patav. ser. Dominic. 17. post Pentec. h Gen. 3. 19. i Luc. 2. 19. j Ibid. 23. 28. k Joann. 20. 19. l Gen. 23. 2.

& *fleret eam* : Tertium matutinum erit Sanctis in generali resurrectione, in qua erit *letitia sempiterna supercapita eorum*, ut dicit (m) Isaias. (n) Isychius Hierosolymitanus, qui Leviticum eruditissimis commentariis illustravit, per vesperam pœnitentiam intelligit, ad quam fletus demoratur, quia nisi peccator lacrymarum flumine scelera abluat, semper immundus erit coram Domino: atque ideo præcepit lex, ut qui aliquid ex iis, quæ lege prohibita sunt, fecerit vel attrectarit, immundus sit usque ad vesperam, donec scilicet peccati sordes abluerit lacrymis, & pœnitentia.

II. Tanta est potentia lacrymarum, ut immunda quæque purgare valeant, infirma reficere, perditæ restaurare. Luctus siquidem pius, ac religiosus, ut sanctus (o) Abbas Igniacensis docet, in doctrina spiritus, & ordine primus, & utilitate invenitur præcipuus: quippè cum sit summa sapientia sanctorum, custodia iustorum, sobrietas modestorum, prima incipientium virtus, proficientium stimulus, perfectorum cumulus, pereuntium salus, periclitantium portus, promissionem denique habens consolationum, quæ nunc sunt, & gaudiorum, quæ futura sunt. (p) Joannes Climacus majorem baptismate fontem lacrymarum audaci hyperbole dixit: & Absque metu, inquit, ruinæ est, qui ex mortis, scelerumque memoria genas suas viventium aquarum perpetuis imbribus rigat. Optimè (q) Petrus Cellensis, Demergit lacryma populum criminum, rupiumque nostri pectoris solvit duritiam, iudicis emollit iram, jam intentatæ iræ humili ausu flectit minas, vibratas revaginat acies, erecta jam resupinat supplicia, exundantes irrorat flammæ, profundit de silice aquas, remollit aspera, rigida recurvat, humectat arida, sterilia fœcundat, sordida lavat, decorat fœda, suscitatur emortua, referat clausa,

m Isai. 35. 10. n Isychius in Levitic. cap. 11. & alibi passim. o Guerric. Abb. ser. 2. Pentec. p Climac. gr. 7. q Petr. Cellen. libro de panibus cap. 12.

prohibita

prohibita accelerat, intemperata temperat portas re-
fringit inferni, carbones extinguit ferreæ fornacis. Quid
plura? Vincit invincibilem, ligat omnipotentem, naufragium
est vitiorum, portusque naufragatorum, Filium
Dei ad nos inclinat, & ad veram Trinitatem interve-
niente spiritu nos elevat. O humilis lacryma, exclamat
sapiens (r) Idiota, tuum est regnum, tua est potentia;
ante aspectum iudicis intras, quicquid petis obtines,
accusantibus inimicis silentium imponis. O virtutem,
ô efficaciam lacrymarum! rigant cœlum, terram di-
luunt, extingunt gehennam. Idem *cor sapientum*, ait
(s) Ecclesiastes, *ubi tristitia est, cor stultorum ubi latitia.*
Exite igitur, exite lacrymæ jampridem exire cupien-
tes. Aperiantur catarahtæ miseri capitis, & erumpant
fontes aquarum. Deficiat in dolore vita mea, & anni
mei in gemitibus, si fortè sufficiant inundantes aquæ sor-
des diluere culparum, quibus iram merui. Peccavi su-
per numerum arenæ maris, iniquitatem feci in omnem
justitiam Dei, à planta pedis usque ad verticem capitis
non est sanitas in me. Cum nondum aliquid egissem bo-
ni, vel mali, præoccupaverunt me laquei mortis, &
torrentes iniquitatis conturbaverunt me. A sæculo
confregi jugum, dirupi vincula, & dixi: Non serviam.
Commendavit autem charitatem suam in me Deus,
quia cum totus in peccatis essem, Filium suum pro me
tradidit morti, & ipse innocens in lacum missus est, ut
solveret collum meum à iugo captivitatis. O ubi estis fon-
tes lacrymarum, ut plangam die ac nocte calamitatem
meam! Lugete me montes, & colles: lugete me flumi-
na, & maria: lugete me bestię sylvarum, reptilia ter-
ræ, & volucres cœli: quoniam vos quidem servitis Deo,
legesque vobis ab illo impositas jugiter custoditis: Ego
verò pactum meum prævaricatus sum, & amantissimo
patri me filium prorsus degenerem exhibui. Ubi nunc
es vanitas mea, superbia mea? quò perrexistis delecta-
tiones carnis meæ, quid profuistis mihi! Heu pro vobis

Idiota de mensib. spirit. contempl. 2. s Eccl. 7. 5

S

innocentiam perdidit, Deum amisit, & æterna gaudia æternis suppliciis commutavit. Propterea contremiscea gravissima illa voce *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.* Illam formidabilem sententiã metuo; *Ite maledicti in ignem æternum.* Contremuerunt omnia ossa mea ab ira judicis omnipotentis, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum à voce Archangeli, & à verbo aspero. Tabescere me fecit pavor meus à dentibus bestię infernalis, à rugientibus præparatis ad escam, ab ardoribus sempiternis. Horreo conscientię vermem, fœtorem sulphuris, vaporem fumi, stridorem dentium, aspectus demonum, & spiritũ procellarum. Horreo tenebras exteriores, horreo interminabilem tormentorum æternitatem. Heu me mater mea ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, & lacrymarum? cur exceptus genibus, cur lactatus uberibus, natus in combustionem, & cibus ignis? Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut præveniam fletibus fletum, & dolorem dolore? Contremuerunt columnæ cœli, viri sanctissimi, si fortè legentes inciderunt in illud, (t) *Nescit homo utrum amore, an odio dignus sit, sed omnia in furum servantur incerta:* Et ego miser, ac deperditus homo in beatæ vitæ, æternumque deplorandæ mortis colliminio constitutus, nullo sanctimonie numinime septus, nullo innocentie suffragio adjutus, nullo veræ pœnitentiæ præsidio vallatus, quasi jam securus nugabor, & ludens cum æternitate inter tot lacrymarum incitamenta ridebo in æternum periturus?

METRUM XXI.

I Te igitur lacryme, rapidis concreseite rivis,
 Ite, rigate genas: ite, replete sinum.
 Exul enim patrius tam longè distitus oris
 Num potero letos reddere voce sonos?
 Non bene confusum mentitur gaudia pectus,
 Nec bene mœrenti fingitur ore jocus.
 Heu felix regio morsu deperdita pomi,
 Quæstibus heu! quoties es revocanda meis.

† Eccl. 9. 1.

Atque utinam tristes gemitus, vigilesque querela,
Flebilis aut posset te revocare sonus.

Mille genas, & mille oculos, & pectora mille
Optarem, & querulas fundere semper aquas.

O cœlum! ô supera felicia gaudia vite,
Fulget ubi aeterno lumine clara dies!

O Deus! ô superi! (cessa, dolor anxie, cessa,
Ne impedias lacrymis, carminibusque viam.)

Nam quid delicias patriæ, quid perdita cœli
Gaudia, quid superos commemorare juvat?

Heu magis afficiunt mœstum presentia pectus,
Ipseque sum lacrymis causa sat apta meis.

Exulat orbe pudor, terras Astræa reliquit,
Sub pedibus pietas, fasque, fidesque jacent.

Vis colitur, jurisque locum sibi vendicat ensis,
Per vitiumque ruit gens scelerata nefas.

Contemptrix cœli, vilisque avidissima terra,
Improba turba soli sordida frustra colit.

Omnescelus regnat, gula, luxus, furta, rapina,
Fanda nefanda malo mixta furore licent.

Ipse ego post puras sancti baptismatis undas,
Post ea quæ religant me tria vota Deo.

Heu quoties merui violati Numinis iram,
Committens variis crimina fœda modis?

Ergò ferite genas, sevite in pectora palma,
Ergò truces virgis scindite terga manus:

Imminet ecce dies post tot peccata verendus,
Stamina quo vitæ mors furibunda secet,

Tendimus huc omnes, nulli mors dira pepercit,
In se quisque sui funeris arma gerit.

Nulla palingenesis potis est implere ruinam,
Ipsa levi cursu, dum loquor, hora fugit.

Quæ pridem cecinit, mox frigida lingua tacebit,
Qui plaudebat ovans, nunc tumulatur humo.

Impie frange toros, madeant tibi tempora nardo,
Plaude choris, induc fercula, sparge merum.

*Delicias luctus sequitur, malè sana voluptas
 Multa sub Hyblæo melle venena premit.
 Sustinet hanc scenam tellus: hæc fabula mundum
 Ludit, & in tragico vita dolore gemit.
 Atque utinam cuncti cessarent morte dolores,
 Sed gravior post hanc luctus, & horror erit.
 Iudicium superest, & ineluctabile tempus,
 Arida quo tellus igne soluta ruat.
 Cynthia pallescet, vaga sidera luce carebunt,
 Cœlabitque nitens Phœbus in axe jubar.
 Atque iterum tellus effundet in aëra viva
 Corpora, quæ vasto claudit avara sinu.
 Tum veniet Iudex procerum comitante caterva,
 Et dicet reprobis, *Ite. Venite, probis.*
Heu quantus feriet tunc noxia pectora terror!
Impia quo poterit turba latere specu?
Ah miser! ah quantis tormentis tunc cruciabor,
Si mihi sit merito pœna luenda rogo!
 O mors! ô Iudex, & inexorabile Numen!
 O mors extremum non habitura diem,
 Parce anima mens cæca tua, sortique futura
 Prospice, ne incautum nox tenebrosa premat.
 Felices nimium lacryma, quæis Numinis ira
 Cedit, inexhaustis currite semper aquis.
 Currite, & in duplices vertantur lumina fontes,
 Perque oculos undæ, qua data porta, ruant.
 Nam licet Oceanus me fluctibus amplius inundet,
 Nulla meis lacrymis unda sat esse potest.
 Flebilibus cœpi nascens vagire querelis,
 In lacrymis vixi, par quoque finis erit.
 Quod si mersa semel fuerint mea crimina planctu,
 Tunc aberit causa deficiente dolor.*

III. Non omittendum hoc loco quod (u) Bernardus altius se surrigens docet. Nam per vesperam otium contemplationis intelligit, juxta illud; (x) *Exibit*

u Bern. serm. 57. in Cant. x Psal. 103.

homo ad opus suum, & ad operationem suam usque ad vesperam. Surgit nimirum, & properat fidelis homo ad animarum lucra, ad vitæ activæ officia dum dies est: Vespere autem ad quietem contemplationis tantò ardentius regreditur, quantò fructuosius eandem se meminuit intermisisse. Cæterum inter actionis negotium, & otium contemplationis fluctuat interdum, & exæstuat timens, ne plus justo alteri horum inhæreat. Et fortasse tale aliquid (y) S. Job patiebatur cum diceret, *Si dormiero dicam, Quando consurgam? & rursus expectabo vesperam, & replebor doloribus usque ad tenebras*: hoc est, & quietus neglecti operis, & occupatus perturbatæ nihilominus quietis me arguo. Vides virum sanctum, ait Bernardus, inter fructum operis, & somnum contemplationis graviter æstuarè: & in bonis licet semper versantem, semper tamen quasi de malis pœnitentiam agere, & Dei cum gemitu momentis singulis inquirere voluntatem. Unicum quippè in hujusmodi remedium, seu refugium Oratio est, & frequens gemitus ad Deum; ut quid, quando, & quatenus nos facere velit, assiduè nobis demonstrare dignetur. Hoc itaque habet sanctæ contemplationis vesper, ut ad eum quoque fletus demoretur. *In tempore vespere*, ait (z) Isaias, & ecce turbatio. Peracto enim jam die turbari item solet quisquis studet placere Deo, cum in vespertina conscientie discussione pro negligentis & peccatis admissis, orat, & lacrymatur, ut divinam sibi conciliet misericordiam. Qui verò fideliter ministrando, consulendo, & prædicando Domini sui lucra studiosè quæsit, *Dormiet ad vesperam in semitis Dedanim*, ut idem scribit (a) Propheta, quia cœlesti desiderio fulgens supernæ contemplationis arcem commodis dumtaxat, & opportunis horis conscendit, dormitque in semitis Dedanim, id est judiciorum, ut D. Hieronymus (b) interpretatur, quia cooperante gratia de indulgentia præsumens jam non laborat in gemitu suo sub timore judicii, sed

y. Job. 7. 4. z. Isaiæ 17. 14; & Isaiæ 21. 13. ac ib. b. D. Hieron. Cant. 2. 7.

proficiens in melius, Deique gloriam cum ineffabili gaudio contemplans lætus sedet, vacuus dormit, quiescit securus, prohibente Domino, & contestante, ne quis dormientem præter ejus voluntatem excitare præsumat. De primis, id est incipientibus, & adhuc gementibus sub pondere diei, & æstus scriptum est, (c) *Venit manè, venit nox*: nam matutinam gratiæ illustrationem statim sequitur horribilis nox, ululatus, & plandus magnus, timor, & tremor, ac incessabilis gemitus pro remissione peccatorum obtinenda; fluctuante nimirum conscientia inter spem, & timorem, donec verbo Domini tenebræ, quæ sunt super faciem abyssi, plenioris luminis illustratione dissipentur. De secundis, qui jam pulso timore singulariter in spe constituti dormiunt in pace, mysticè intelligo, quod in mundi creatione Moyses sæpius repetit, Factum est vespere, & mane. Illis post mane sequitur nox: istis post vespere sequitur mane, nec ulla fit mentio noctis. Ut enim subtiliter notat sacræ purpuræ insigne ornamentum (d) Petrus Damiani, Vesper ipsa boni operis est perfectio, mane verò lux mentis. Nam cum bonum opus pervenit ad perfectionem, tunc in operantis mente lux gratiæ spiritualis exoritur, ut dum lucidum opus foris exequitur, intrinsecus ipse gratia Spiritus illustretur. Nulla autem nox iis computatur, quoniam divína perfusi claritate amicti sunt lumine sicut vestimento.

§. III.

*Magna esse vespertini temporis sacramenta. Notantur
quædam de epistolis laureatis, Pacis encomium,
& ad eam exhortatio.*

I. **S**ed quorsum hæc tam multa, tamque conqui-
sitè? Nempè ut susceptam de vesperis tractatio-
nem symbolicis explicationibus illustrem clarius exe-

c Psalm. 21. 12. d Petr. Damian. epist. 5. libro. 2.